

УДК 338.485

М. Мерцало

*канд. біол. наук,
викладач кафедри туризму,
Львівський державний університет фізичної
культури імені Івана Боберського*

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

У період глобалізації світова спільнота зіткнулась із проблемою збереження та захисту природних ресурсів міжнародного значення. Економічне зростання розвинутих країн та країн, що розвиваються, є причиною збільшення експлуатації та знищення природних ресурсів у регіонах, які прагнуть поліпшити свій рівень життя. Більшість громадських ініціатив у галузі екологічного туризму в усьому світі й досі мало-масштабні, часто засновані на ентузіазмі деяких місцевих екологічно свідомих підприємців, активних груп громадян, адміністрацій заповідних територій або місцевих органів влади, які усвідомили, що тільки чисте довкілля може залучити туристів у довгостроковій перспективі [1]. Сьогодні екологічний туризм широко розглядають як перспективний напрям сталого розвитку і успішного вирішення складних екологічних проблем, а його основною метою є перехід до нової ідеології життя суспільства, екологізації економіки і виробництва та максимальне формування екологічно зорієнтованої цивілізації.

На сьогодні екологічний туризм є одним із пріоритетних видів туризму у світі і базується на пізнанні унікальних об'єктів природи, засадах сталого розвитку та сприяє збалансованому природокористуванню. Він розвинувся на противагу традиційному масовому туризму, поширення якого призводить до надмірної експлуатації та деградації довкілля з огляду на щорічне зростання коефіцієнта споживання біоресурсів. Є три найбільш важливі детермінанти екологічного туризму, які відрізняють його від інших форм туризму:

- екотуризм – це форма активного і детального огляду територій з унікальними природними, ландшафтними та культурними цінностями;

- екотуризм робить вагомий внесок в охорону природної та культурної спадщини, зміцнюючи місцеву ідентичність і екологічну освіту;
- екотуризм – це елемент сталого розвитку регіону, який приносить реальну економічну вигоду місцевим громадам (зелені робочі місця) і поліпшує якість життя.

Актуальність досліджень щодо впливу процесів глобалізації на розвиток екологічного туризму базується на зростанні напруги, яка лежить в його основі, а саме між економічними та екологічними цінностями.

Сучасні процеси глобалізації мають як негативний, так і позитивний вплив на екологічний туризм, водночас традиційні підходи визначення напрямку впливу дають неоднозначні результати. На сьогодні розробляють два підходи до вивчення впливу процесів глобалізації на екотуризм: конвергентний підхід та дивергентний підхід. Конвергентний підхід підкреслює переваги для країн, що розвиваються і отримують вигоду від участі у глобалізації світової економіки. Екологічний туризм генерує кошти завдяки вхідним та концесійним внескам, які можуть бути використані для утримання заповідних територій та парків, а також підкреслює важливість екологічної освіти як важливої складової частини сталого розвитку. Дивергентний підхід розглядає глобалізацію як загрозу для країн, що розвиваються. Цей підхід фокусується на розподілі вигоди від глобалізації та торгівлі, а не від її наслідків. Екотуризм сприяє розвитку місцевих підприємств, але через глобалізацію та вільну торгівлю слабкий національний капітал не може становити конкуренцію сильному зовнішньому впливу [2]. Часто збільшення кількості туристів негативно впливає на довкілля змінюючи його, окрім цього, ризик передавання нових хвороб, вірусів та речовин, що шкодять як природі, так і людям [4].

З огляду на процеси глобалізації у сучасному світі, важливою складовою частиною екологічного туризму є не тільки людська діяльність, а й духовні, моральні та естетичні цінності [3]. Екологічний туризм як засіб комунікації людини з довкіллям під час глобальної екологічної кризи набуває особливої актуальності і популярності. Людство завжди прагнуло до пізнання довкілля, проте найчастіше ця взаємодія була споживацько-утилітарною з боку людини,

а екотуризм має потенціал для реалізації пізнавальної активності та розвитку суспільства без шкоди для довкілля, що в сучасному глобалізованому світі надзвичайно важливо.

Ефективна політика та дії, що стимулюють інвестиції в екологічний туризм, допомагають галузі повною мірою використовувати фінансові можливості і спрямовувати інвестиції на задоволення мінливих потреб сектора. Залучення державно-приватного партнерства та міжрегіонального і міжгалузевого співробітництва має фундаментальне значення для перетворення теорії в реальність. Таке перетворення можливе завдяки розробленню нових зелених бізнес-моделей і екологічно чистих моделей із круговим, міждисциплінарним і міжгалузевим підходом (туризм, культура, довкілля, продукти харчування, утилізація відходів тощо). Екологічний туризм, що розвиватиметься у синергії з іншими формами сталого туризму і підприємництва в сільських районах, може стати нашим важливим внеском у збереження національної спадщини і природних ландшафтів, підвищення якості життя та зростання добробуту місцевих громад у всій Україні.

Ключові слова: екологічний туризм, глобалізація, охорона довкілля, природокористування.

Список використаних джерел

1. Калина Т. Теоретичні аспекти стратегії розвитку екологічного туризму на природоохоронних територіях / Калина Т., Константінова О., Корнійчук О. // Економіка АПК. – 2017. – № 24(2). – С. 136–142.
2. Кизим М. О. Туризм в умовах глобалізації: особливості та перспективи розвитку : монографія / М. О. Кизим, В. Є. Єрмаченко. – Харків : ІНЖЕК, 2012. – 472 с.
3. Шумлянська Н. В. Етнокультурні напрями трансформації екологічного туризму в умовах глобалізації / Н. В. Шумлянська // Культура України. – 2017. – Вип. 58. – С. 94–100.
4. Mihajlović I. The impact globalization on the development of tourism within social and economic changes / Mihajlović I., Krželj-Čolović Z. // European Scientific Journal. – 2014. – Vol.10, N 10. – P. 108–120.